

La primavera del Botànic

El Jardí Botànic de València ja té pla de restauració. El seu cost, que pujarà als 600 milions de pessetes, haurà de ser finançat per les institucions. Amb la seua restauració, s'espera convertir el Botànic en un centre de cultura i d'investigació.

Tona Català

El Jardí Botànic de la Ciutat de València ha viscut una migdiada que s'ha allargat durant més d'un segle. De fet, l'ancestral desinterès cultural i científic pel Botànic ha provocat que aquest haja arribat als nostres dies més com un parc retirat al bell mig de la ciutat que com una institució científica. Llevat dels nens dels col·legis o dels estudiants de Belles Arts que hi acudeixen a dibuixar, poques persones contemplen amb interès els magnífics exemplars d'arbres encara existents.

La primera temptativa d'instal·lar un jardí botànic a València s'atribueix a Joan Plaça en ple segle XVI. És després de molts intents que s'aconsegueix l'actual Jardí Botànic a l'Hort de Tramoiers, davant el convent de Sant Sebastià. Era l'any 1802 i s'iniciava una tasca que a tot Europa feia ja dos segles que funcionava meravellosament. La direcció del Botànic fou encomanada pel rector Blasco a Vicent Lorente, catedràtic d'Herbes de la Facultat de Medicina. L'època de Lorente va ser molt intensa quant a activitat científica, però es va veure interrompuda per la invasió francesa, que va paraitzar tota possible activitat. Fins i tot el pobre Lorente va ser empresonat i condemnat a la pena màxima i es va salvar de miracle.

El 1829 n'és nomenat director Josep Pizcueta, amb el qual es va iniciar una època de gran esplendor. La superfície del jardí es va eixamplar, s'hi va construir un hivernacle de fusta, un gran umbracle, estufes d'aclimatació i un hivernacle de ferro i vidre, que encara es conserva i que recentment va ser objecte de les ires d'algun piròman, ja que l'incendi va intentar acabar no sols amb un tros de la història del Jardí Botànic sinó també amb la història de l'arquitectura del ferro i del desenvolupament dels nous materials constructius a l'estat. Durant aquest període es van arribar a cultivar al jardí més de 6.000 espècies diferents i s'hi va instal·lar un herbari.

És a la segona meitat del segle XIX que s'augmenten les activitats relacionades amb l'Escola Botànica com també el caràcter pràctic i experimental de les plantacions, tot responent a l'impuls que agafa l'agricultura del País Valencià en aquest període. També s'hi van construir més estufes d'aclimatació i l'hivernacle anomenat «de la bassa».

Arribats al segle XX, el Jardí Botànic inicia una etapa de decadència que

s'allarga fins als nostres dies. Els projectes del director Francesc Beltran es veuen limitats, primer per l'esclat de la guerra civil, i més tard, el 1957, per la tràgica riuada que va assolir València i, amb ella, el jardí; arran d'això s'hi van perdre l'herbari, les col·leccions de plantes, els arxius històrics i els edificis van quedar en un estat lamentable.

Els directors del jardí que succeïren Beltran es van trobar amb un jardí en runes, no sols el fang i l'aigua havien deteriorat aquest espai destinat a la in-

RAFA GIL

vestigació, sinó la ignorància de la major part de la societat valenciana i la falta de dotació econòmica per al seu manteniment.

Actualment la Universitat de València i el nou director del Botànic, Manuel Costa, conscients de la importància del jardí, han pres la feixuga tasca de retornar-li tot el seu sentit. Per desgràcia, hi ha molt de voluntarisme però pocs recursos econòmics i menys dotació humana per dur aquest projecte endavant. El personal d'investigació és quasi inexistent. El director i el conservador han de confiar en l'entusiasme que hi posen uns quants becaris, alguns d'ells honorífics. Els serveis administratius i la jardineria són atesos per una auxiliar, vuit jardiniers i dos guardes... Aquest personal resulta insuficient si tenim en compte que un espai de les dimensions del Botànic, quatre hectàrees, necessita com a mínim setze jardiniers.

És per això que, si es vol un Jardí Botànic actiu, un jardí on es faça ciència i cultura, el repte és molt gran, no sols cal restaurar-lo sinó també incorporar-lo a la xarxa de jardins actius que avui operen en el món i en els quals es fa ciència botànica de primera línia.

El futur del jardí ja ha estat traçat: se n'ha de fer un centre d'investigació dedicat a l'estudi de la flora mediterrània.

El pla de restauració ja està redactat i els diners que costarà posar-lo en funcionament no superen els sis-cents milions de pessetes. No són massa diners si sabem que al jardí botànic de Kew, a Anglaterra, s'hi han invertit per al seu acondicionament set milions de lliures esterlines.

La restauració contempla edificis, umbracle, hivernacles, xarxa de regs i llum, mobiliari, camins, senyalització del jardí i, fonamentalment, cirurgia arbòria. Tampoc es descarta la possi-

bilitat d'ampliar l'extensió del jardí al vell llot del Túria, on s'instal·laria la vessant més moderna del Botànic, amb un aire molt més europeu i on se celebrarien totes aquelles activitats que no es poden realitzar a l'emplaçament històric.

Entre les múltiples activitats que es realitzaran, destaquen la científica, que pretén una utilització adequada de les col·leccions de plantes com a material d'investigació. La funció educativa, vista com una missió fonamental de cara a la sensibilització de la societat. Activitats de jardineria i paisatgisme científic que arrepleguen col·leccions de plantes d'àmbit regional i mundial i es dediquen a conservar aquelles espècies que es troben en perill d'extinció. La incorporació d'un servei de documentació per al desenvolupament del jardí així com el seu bon funcionament.

En definitiva, un projecte de futur, molt ambiciós, que té com a última fi-

Dalt, Manuel Costa, director del Jardí Botànic, amb el nou projecte de restauració.
Baix, Gingo Biloba, una de les espècies més curioses del Botànic.
A l'esquerra, l'umbracle, obra representativa de l'arquitectura de ferro.

nalitat aconseguir fer del Jardí Botànic de València un centre de cultura sense precedents on els bancs de plasma seminal, els cultius *in vitro*, la taxonomia, l'ecologia i la cartografia s'ajunten amb exposicions de pintura i escultura, concerts de música clàssica, mostres culturals i conferències, de manera que el gran públic, el científic, l'aficionat, el tècnic, el botànic o el jardiner, s'hi senten identificats.

El projecte ja està redactat, falta que les institucions valencianes comencen a aportar els diners necessaris per a la seva realització. □